

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/141313,Mirosław-Szumilo-Stepan-Bandera-przywódca-Organizacji-Ukraińskich-Nacjonalistów.html>
01.03.2026, 18:25

Mirosław Szumiło: Stepan Bandera – przywódca Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów

Działalność OUN ukierunkował na indywidualny terror przeciwko przedstawicielom polskiej władzy i Ukraińcom uznawanym za kolaborantów. Na zachodniej Ukrainie Bandera uznawany jest za bohatera ruchu narodowowyzwoleńczego.

31.03.2024

Urodził się 1 stycznia 1909 r. we wsi Uhrynów Stary, w rejonie Kałusza w Galicji Wschodniej. Był synem miejscowego proboszcza greckokatolickiego Andrija Bandery (1882-1941) i jego żony Myroslawy z domu Głodzińskiej, córki greckokatolickiego księdza.

Rodzina matki była zaangażowana w ukraińską działalność niepodległościową. Ojciec Andrij w latach 1918-1919 brał udział w tworzeniu struktur władzy Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej oraz służył jako kapelan w Ukraińskiej Halickiej Armii, walczącej przeciwko Polakom. Został zamordowany przez NKWD w Kijowie 10 lipca 1941 r.

Nie zawahasz się popełnić największej zbrodni...

Młody Stepan wyrastał zatem w patriotycznej atmosferze, w duchu walki o państwo ukraińskie. W latach 1919-1927 uczył się w gimnazjum w Stryju, angażując się w działalność ukraińskich organizacji młodzieżowych, takich jak organizacja skautowska „Płast” i towarzystwo gimnastyczne „Sokół”. Od 1928 r. studiował na Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa Politechniki Lwowskiej. Uzyskał absolutorium, ale z powodu działalności podziemnej i aresztowań nie obronił dyplomu.

Już w 1927 r. wstąpił do konspiracyjnej Ukraińskiej Organizacji Wojskowej (UWO), od 1929 r. należał do również nielegalnej Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (OUN). Według relacji jego kolegów Bandera już od wczesnego wieku młodzieńczego był fanatycznym nacjonalistą i charakteryzował się bezkompromisowością. Publicznie pogardzał uczniami i studentami, którzy nie angażowali się w ruch nacjonalistyczny. Chociaż uważał się za osobę religijną, to naród stawiał na miejscu Boga. Jak inni ukraińscy nacjonaści, łączył ekstremizm z religią i wykorzystywał religię do sakralizacji polityki i przemocy.

OUN w swojej ideologii zakładała bezwzględną walkę ze wszystkimi „zaborcami” ziem ukraińskich bez oglądania się na straty i przy użyciu wszelkich dostępnych metod. W dekalogu ukraińskiego nacjonalisty z 1929 r. znajdziemy wstrząsające w treści przykazania:

„7. Nie zawahasz się dokonać największej zbrodni, jeśli wymaga tego dobro sprawy.

8. Nienawiścią i bezwzględną walką oraz podstępem będziesz przyjmował wroga Twego Narodu”.

Nacjonaści bali się jak ognia jakiegokolwiek kompromisu i poprawy relacji polsko-ukraińskich. Wyznawali teorię „permanentnej rewolucji”, w której posługiwanie się przemocą służyło destabilizacji sytuacji na ziemiach zamieszkałych przez Ukraińców, podtrzymywaniu stanu nieustannego napięcia i niepokoju. Ich ostatecznym celem była „rewolucja narodowa”,

zakładająca „całkowite usunięcie wszystkich najeźdźców z ziem ukraińskich”.

... nie setki, a miliony ofiar należy poświęcić...

Od wstąpienia do OUN Bandera bardzo szybko piął się w górę organizacyjnej hierarchii. Stało się tak po części ze względu na jego zdolności organizacyjne i konspiracyjne, po części ze względu na zmianę pokoleniową w organizacji. Starszych, bardziej umiarkowanych działaczy stopniowo zastępowali młodzi radykałowie. W 1931 r. Bandera został kierownikiem referatu propagandy, a w 1933 r. przywódcą (prowidnykiem) Egzekutywy Krajowej OUN. Działalność organizacji ukierunkował na indywidualny terror przeciwko przedstawicielom polskiej władzy i Ukraińcom uznawanym za kolaborantów. Osobiście dobierał zabójców spośród potencjalnych kandydatów i przeprowadzał szczegółowe przygotowania do zamachów.

15 czerwca 1934 r. jego ludzie dokonali w Warszawie zuchwałego zamachu na ministra spraw wewnętrznych Bronisława Pierackiego. Reakcją władz polskich były masowe aresztowania wśród członków OUN oraz założenie obozu odosobnienia w Berezie Kartuskiej, do którego trafiali przeciwnicy polityczni obozu rządzącego. 25 lipca 1934 r. został zamordowany dyrektor ukraińskiego gimnazjum we Lwowie Iwan Babij, były oficer UHA, wielki ukraiński patriota. Zginął za to, że nie chciał pozwolić na agitację OUN na terenie szkoły. Jego intencją było uchronienie uczniów i szkoły przed represjami ze strony policji. Dla Bandery to była zdrada.

Po zamordowaniu Babija głos zabrał greckokatolicki metropolita lwowski Andrij Szeptyćkyj, potępiając działalność ukraińskich terrorystów jako amoralną. Jednak w oczach młodych radykałów aresztowany przez Polaków przywódca zamachowców Stepan Bandera stawał się wielkim bohaterem, zwłaszcza dzięki nagłośnieniu jego niezłomnej postawy podczas dwóch procesów sądowych: warszawskiego i lwowskiego. Został wówczas skazany na karę śmierci, zamienioną następnie na dożywocie. Jego fanatyzm najlepiej opisują słowa, których użył w mowie końcowej na procesie lwowskim:

„Nasza idea w naszym rozumieniu jest tak wielka, że nie jednostki, nie setki, a miliony ofiar należy poświęcić, aby ją jednak zrealizować”.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł

Powiązane wiadomości

Stanowisko Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie współpracy polsko-ukraińskiej w kontekście ekshumacji, pochówków i upamiętnień ofiar wojen i ludobójstwa

Znaczek pocztowy Ukrainy wydany w 2009 w setną rocznicę urodzin Stepana Bandery. Fot. Wikimedia Commons (domena publiczna)